

To save your hours of marking you can also save one or several good examples of previously corrected written assignments. You could compare these written pieces with the examples of actual group of students and make some general comments.

Rather than be the only source of knowledge and accuracy yourself, give a key or model to students to correct their own works. You can also supply the answers to one student only, who then becomes responsible for sharing them in the class. Students in pairs or groups can check and correct written assignments. This will let students to know each other better and learn from each other's mistakes.

Finally, give corrected works without marks. Encourage students to give themselves their own marks based on your correction, then agree and write your comments at the bottom of the page.

In any case, both teachers and students should remember that writing is a process and teaching writing is time and efforts-consuming activity.

НЕВЕРБАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕТИКЕТНИХ НОРМ СПІЛКУВАННЯ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Солощук Л.В. (Харків)

Дослідження невербальних аспектів етикетних норм спілкування у сучасному суспільстві набуває актуальності у зв'язку з інтенсивним розвитком умов для поширення глобальних комунікативних процесів, що охоплюють усі сфери життєдіяльності людини. Досягнення мети у процесі комунікації залежить від багатьох факторів, включаючи і дотримання вимог культури мовлення. Культури мовлення тісно пов'язана із загальною культурою людини, з культурою її мислення та поведінки. Культура поведінки, в основі якої знаходиться панівна в суспільстві мораль, визначає етикетні норми та вимоги у сфері комунікації. Кожен член суспільства повинен дотримуватися існуючих норм поведінки, користуватися всім; заходами та засобами етикетних норм для здійснення поставлених завдань та досягнення мети спілкування [1].

Культура мовлення в будь-якому виді спілкування вимагає дотримання правил вербального етикету, зв'язаного з формами і манерами мови, словниковим запасом, тобто зі всіма стилями мови, прийнятими в спілкуванні людей. Разом зі словесними засобами на культуру спілкування впливають невербальні компоненти комунікації жести, міміка, погляди, інтонації, паузи, рухи тіла, дистанція між співрозмовниками тощо. У кожному суспільстві існують національно-марковані етикетні невербальні компоненти, що асоціюються зі звертанням, вітанням, прощанням, згодою, запереченням, вибаченням, запрошенням, проханням тощо. Вони можуть мані різноманітне забарвлення: нейтральне, ритуально-урочисте, фамільярне тощо [2]. Вибір відповідних ситуації спілкування невербальних етикетних формул залежні, від соціального статусу мовців, мети спілкування і базується на стереотипних уявленнях про норму у використанні невербальних компонентів комунікації, яка визначається у межах категорії інтенсивності щодо їхнього функціонування [3].

У тлумаченні використання етикетних невербальних компонентів норма трактується як змінна величина, яка заповнюється залежно від різноманітних обставин, перш за все - від особливостей організації комунікативної ситуації. Вихід за межі норми використання невербальних компонентів зазвичай фіксується адресатом і вимагає від нього додаткових зусиль для декодування висловлення співрозмовника, оскільки відхилення від зазначеної норми сигналізує як про загальний комунікативний настрій співрозмовника, так і про додаткові смисли в інтенціональній спрямованості його висловлення. Відхилення від етикетних невербальних норм оформлення висловлення може навіть спростувати його вербально виражений зміст. При цьому відхилення від норми використання етикетних невербальних компонентів може бути представлено як їхньою високою концентрацією, так і повною відсутністю.

Порушення нормативного невербального рівня комунікації змушує адресата ставити під сумнів істинність намірів співрозмовника, наводить його на думку про необхідність вживання заходів для своєї комунікативної безпеки за допомогою відповідних стратегій і тактик спілкування.

Таким чином, недотримання етикетних норм у використанні невербальних компонентів комунікації може вести до порушення або повного припинення комунікативного процесу. Наукові розвідки у цій сфері є особливо перспективними у сфері міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ільченко О.М. Ввічливість в англomовному науковому дискурсі: проблема визнання / О.М. Ільченко. // Проблеми семантики слова, речення та тексту: 36. наук, статей. - 2000. - Випуск 4. - С. 20-26. 2. Киселюк Н.П. Невербальні компоненти комунікації / Киселюк Н. П. // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. - 2006. - Вип. 6. - С 15-18. 3. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : [монографія] / Людмила Василівна Солощук. - Харків: Константа, 2006. - 300 с

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ВНЗ

Сорока НА., Щокіна Т.М. (Харків)

На сучасному етапі навчання іноземним мовам спілкування виступає однією з найважливіших умов оволодіння професійною іншомовною діяльністю. Процес спілкування є багатомірним та багаторівневим, про що свідчать різноманітні форми і різновиди комунікації: спілкування пряме і непряме, безпосереднє та опосередковане, ділове та особисте, міжперсональне та міжгрупове. В організації навчального процесу внаслідок безпосередньої потреби у спілкуванні виникає необхідність вирішення таких питань, як сприйняття мовлення в залежності від часу, сили, значення змісту, його складності і тривалості надходження. Якщо розглядати навчання як комунікативний процес, то воно також виступає у вигляді безперервних актів породження та інтерпретації наукових і навчальних текстів, обміну цими текстами

Strelchenko D.V., Bezv N. V. (Kharkiv)

між учасниками педагогічного процесу. Саме спочатку визначається мета спілкування, а потім його зміст і засоби, за допомогою яких вона реалізується. Такий підхід практики навчання іноземним мовам означає перехід від навчання спілкуванню через мову до навчання мові через спілкування. Але спілкування виступає в якості не лише інформаційного процесу, але і процесу формування взаємовідносин, стає одним із головних чинників формування людини як особистості. Навчання є основним видом діяльності для студентів, тому формування майбутнього спеціаліста і лідера колективу повинно відбуватися шляхом залучення до навчального процесу спільних, колективних, групових засобів навчання, які передбачають розвинені структури спілкування, міжособисті стосунки та взаємодії. Серед основних функцій спілкування слід визначити такі, як пізнання учасниками спілкування одне одного, формування міжособистих стосунків та мотивацію і регуляцію вчинків та поведінки. Незважаючи на термінологічні розбіжності основних функцій спілкування, які вважаються базовими в психологічній науці [1,2], можна визначити три групи функцій, спільних для всіх класифікацій у процесі навчання іноземній мові: 1) когнітивна, пов'язана із взаємним обміном інформацією та пізнанням одним одним, 2) афективна, спрямована на формування міжособистих взаємовідносин; і) регулятивна, що полягає у регуляції, керуванні кожним учасником спілкування власною поведінкою та поведінкою інших, а також в організації спільної діяльності. Ці функції, реалізовані спілкуванням, завжди виступають єдиним цілим, але на різних етапах навчання мають різну значущість. В процесі розвитку комунікативних якостей майбутніх фахівців, які професійно вивчають іноземну мову для подальшої роботи у відповідному мовному колективі, завжди виникає проблема реалізації своїх знань через спілкування. Спілкування розглядається нами як процес передачі, прийому та взаємного обміну інформацією, що не лише не суперечить інформаційній функції спілкування, але й і означає саме процес комунікації та розкриває його предметний зміст. Окрім вищезазначеного, однією з істотних характеристик у системі міжособистих стосунків в процесі формування комунікативних якостей майбутніх спеціалістів є соціометричний статус. Він являє собою узагальнене емоційно-оцінювальне відношення людей між собою, ступінь бажаності партнерів за спільною діяльністю. Крім цього, показником міжособистих відношень виступає взаємність відношень, зумовлена кількістю взаємних виборів. Взаємність вибору є з одного боку показником емоційного почуття особистості в групі, з іншого - показником емоційної групової згуртованості. Певне значення у навчанні мають і інші факти: дані про залежність емоційного статусу особистості від його віку, зовнішнього вигляду, успіхів у навчанні, інтелекту і обдарованості, розвитку якостей, цінних для групи, властивостей темпераменту, перцептивних та рефлексивних здібностей, соціальних установок, специфіки та умов конкретної діяльності. Отже, лише враховуючи всі вищезазначені фактори, навчання майбутніх фахівців комунікативним здібностям іншомовної діяльності у ВНЗ може стати найбільш ефективним і якісним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева Г.М. Социальная психология. - М.: МГУ, 1988. - 423 с.
2. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. - М.: Наука, 1984. - 446 с.

To start with, cooperative learning refers to the learning process where students study in mini-groups (4-5 people), to share knowledges and work together to reach their common target. It concentrates on teamwork, allowing the students to interact freely with each other to succeed as a one group. Cooperative learning is a successful education strategy for students with different levels of learning ability to improve their understanding of certain subject or project either at school or at university. In this case, a group of students will work on a project assigned by a teacher. They will learn the necessary interpersonal life-skills and develop not only language abilities but also the ability to learn from each other, which are needable skills in both educational and working life. So, these exercises are particularly useful and are especially designed to encourage students' exploration of their own attitudes and values:

1. Jigsaw: groups with five students are set up. Each group member is assigned some unique material to learn and then to teach to his group members. To help in the learning students across the class working on the same sub-section get together to decide what is important and how to teach it. After practice in these "expert" groups the original groups reform and students teach each other.

2. Think-Pair-Share: involves a three step cooperative structure. During the first step individuals think silently about a question posed by the teacher. Individuals pair up during the second step and exchange thoughts. In the third step, the pairs share their responses with other pairs, other teams, or the entire group.

3. Three-Step Interview: each member of a team chooses another member to be a partner. During the first step individuals interview their partners by asking clarifying questions. During the second step partners reverse the roles. For the final step, members share their partner's response with the team.

4. RoundRobin Brainstorming: class is divided into mini groups (4 to 6) with one person appointed as the recorder. A question is posed with many answers and students are given time to think about answers. After the "think time," members of the team share responses with one another round robin style. The recorder writes down the answers of the group members. The person next to the recorder starts and each person in the group in order gives an answer until time is called.

5. Three-minute review: teachers stop any time during a lecture or discussion and give teams three minutes to review what has been said, ask clarifying questions or answer questions.

6. Team Pair Solo: students do problems first as a team, then with a partner, and finally on their own. It is designed to motivate students to tackle and succeed at problems which initially are beyond their ability. It is based on a simple notion of mediated learning. Students can do more things with help (mediation) than they can do alone. By allowing them to work on problems they could not do alone, first as a team and then with a partner, they progress to a point they can do alone that which at first they could do only with a partner.